

«Через 12 років Президентом України стане випускник Києво-Могилянської академії»*

2600 молодих людей цього року змагалися за право стати студентами Києво-Могилянської академії. Традиційне тестування, що зазвичай відбувається у другу неділю липня, цього року випало на число 13. І лише для 370 юнаків і дівчат це число відчинило двері могилянської скарбниці знань - саме стільки «новобранців» навчатимуться в університеті за державний кошт.

Популярність НаУКМА з кожним роком зростає. Києво-Могилянська академія мала значний позитивний вплив на українську систему освіти, її досвід сьогодні запроваджується в інших вузах. Про Києво-Могилянську академію, її вольності й нововведення - і розмова з президентом НаУКМА Вячеславом Брюховецьким.

- Вячеславе Степановичу, відомо, що сьогодні песимізм молоді пов'язаний з недоступністю вищої освіти через корупцію, а також через високу планку платних місць у вузах. Як цю проблему розв'язує Києво-Могилянська академія?

- Загалом я є прихильником платної вищої освіти. Тому що в житті нічого безкоштовного немає. Це ілюзія, що колись була безкоштовна медицина, - кошти збирали з отих селян, які одержували по п'ять копійок за трудовень. Але незважаючи на це сьогодні наш університет має найменше число контрактників порівняно з будь-яким навчальним закладом України і навіть, як б сказав, світу. Це, знову ж таки, принципово - 7-8 відсотків,

* Україна молода. - 2003. - 22 липня.

іноді - до 10 відсотків. Деякі вузи мають до 99 відсотків контрактників, зараз закон забороняє це, але 49 відсотків - мінімум, якого всі тримаються. А у нас 10 відсотків не тому, що бажаючих нема, - їх якраз багато і щороку їх кількість збільшується. Але я вважаю аморальним у сьогоднішніх умовах збільшувати кількість платних місць, тому що є багато талановитих дітей, які не можуть сплатити. От коли буде вироблена система соціальних гарантій для талановитих дітей, тоді можна робити хоч і 100 відсотків. Між іншим, це теж міф радянського типу, що вища освіта недоступна, наприклад, в Америці. Там талановиті діти зовсім нічого не платять і навіть одержують стипендії. Тому що є соціальні гарантії, є гранти, і цим опікуються як держава, так і приватні фонди. Ми також працюємо над тим, щоб створювати такі соціальні гарантії, і у нас є деякі гранти, за якими вчаться діти. Звичайно, їх ще досить мало, але ж університет твориться століттями, щоб стати фінансово міцним.

- В Україні буде змінюватися ситуація. Хто цього року вступає?

- Ті, хто народився у рік Чорнобиля. Наступного року кількість студентів буде зменшена чорнобильським синдромом - у той рік майже не народжували дітей (я жив тоді в Києві і знаю, що вагітних жінок майже не було). А потім кілька років триматиметься складна демографічна ситуація, місць у вузах буде більше, ніж випускників шкіл. Що тоді робитимуть платні «мільні бульбашки»? Вони самі будуть готові платити студентам, щоб вступали. Я думаю, Києво-Могилянській академії це не загрожує. Очевидно, що і в нас тоді конкурси падатимуть, хоча хто знає? Адже до нас іде сегмент дуже сильної молоді. Через кілька років ми побачимо, що розвалиться багато так званих навчальних закладів, бо до них не буде кому іти, тим більше платити гроші.

- Яким чином, на Вашу думку, можна долати корупційність в українській освіті сьогодні?

- Дуже високі посадовці, які з екранів телевізорів говорять про неприпустимість корумпованості, телефонують і наполягають когось прийняти. Я, на щастя, вже відучив це робити, хоча й досі є такі дзвінки, але не так багато, як колись: уже зрозуміли, що нема чого сюди дзвонити. Вирішення цієї проблеми, як і проблеми української мови, - в економічній площині. Буде Україна економічно сильна - відразу підніметься престиж української мови і вирішиться проблема корупції. На превеликий жаль, сьогодні Україна набагато більше русифікована, ніж 10 років тому.

Але я не драматизую цю ситуацію. Вважаю, що проблему українізації можна спокійно вирішити за 2 роки. Це елементарно робиться без усілякого насильства: треба зробити це престижним. Але, я наголошую, такі рішення - державного рівня.

- Яка політична сила, на Вашу думку, здатна сьогодні вивести Україну з кризи і які перспективи розвитку Ви прогнозуєте?

- Ні для кого не секрет, що я підтримую «Нашу Україну». Але зараз дуже складний процес. Ніякі схилення перед Америкою, перед Росією чи перед Польщею (це не має значення) нас не врятують. Я не хочу сказати, що все пропаде. Але питання - якими темпами Україна буде розвиватися. Сьогодні переглянув статтю, у якій вирішальною для України датою називається 2015 рік. Саме про цей рік я говорив 8 років тому вперше. Можливо, для мене це була випадкова дата - за інших обставин це міг би бути 2016 чи 17-й рік. Але я виходив з того, що потрібна зміна мінімум покоління. Цього досить. Насправді потрібно два покоління, щоб повністю позбутися рабської психології. І як би ми не хотіли за 5 чи за 10 років збудувати демократичну процвітаючу державу - це неможливо. Мінімум 25 років треба для того, щоб прийшли інші люди, з іншим вихованням, з іншим баченням, без тих деформацій свідомості, які залишилися від попередньої системи. І тому я розумію, що приблизно це буде у 2015 році - Україна стане сильною і могутньою, тому що вона святкуватиме 400-річчя Києво-Могилянської академії, і Президентом України на той час буде її випускник. Приблизно можу собі уявити навіть його ім'я, але не скажу, бо знищать.

- На яких ідеалах можна виховувати цю зміну покоління?

- Я би волів, щоб виховувалися на світлих і дуже глибоких речах, які є надзвичайно новаторськими, чого люди часом не розуміють. Пам'ятаю, як мені одна поетеса з діаспори доводила, що Ліна Костенко - «вчорашній день нашої поезії», «вона ямбами пише». В уявленні цієї слабенької і дуже посередньої поетеси писати верлібрами - це була вершина поезії, хоча й верлібри вже давні, як світ. Але хто знає ту поетесу? А Ліна Костенко, між іншим, надзвичайно модерний поет. Крім ямбів, у неї є дивовижні рими, які не зустрічаються ніде, не кажучи вже про її мислення. Скажімо, рідко коли людина може однією фразою так охарактеризувати ціле наше життя: «Гряде неоцинізм. Я в ньому не існую». Цього досить для того, щоб виховувати людей. Тому що

неоцинізм справді прийшов до нас, коли говориться одне, думається інше, а діється ще інакше, коли просто безсвідомо маніпулюють свідомістю людей. А виховувати можна по-різному, але тільки тих, хто піддається вихованню. Я вже перейшов ті етапи, коли думав, що виховувати можна будь-кого. Ні, не можна, на жаль, а може, на щастя. Тому що якби можна було муштрувати людей, то невідомо, на що перетворили б їх маніяки типу Гітлера і Сталіна.

Мені часом не подобаються пісні, які співають молоді люди, але я пригадую, що моїм батькам не подобалося те, що співали ми і що сьогодні сприймається абсолютно нормально (я часто наводжу як приклад Висоцького, якого дуже люблю). Тому в цьому сенсі мені легко, бо я дуже лояльний до молоді, хоча інколи вона мене злить, і навіть своїми божевільними ритмами. Але я розумію, що так є і цього не зміниш. Лише треба їм показати, що є щось інше, крім цього.

З одного боку, ми говоримо про бідність людей, про зубожіння - і це так. Але, з другого, - бачимо переповнені театри, концертні зали - уже зараз, коли стільки бідних людей. Тобто у людей у всі часи була спрага до прекрасного і до потворного. І нічого не змінилося за дві чи три тисячі років. Тільки тоді одні ходили на гладіаторів, а інші брали участь у філософських диспутах. Усе було так само, лише по-іншому називалося і по-іншому виражалося.

Розмовляла
Ліліана Вежбовська